

האוכלוסייה ערבית בישראל: עובדות ומספרים

דצמבר 2015

"עובדות ומספרים" מספק נתונים בסיסיים על האוכלוסייה הערבית בישראל בכל הנוגע לדמוגרפיה, חינוך, תעסוקה, מצב סוציו-אקונומי ובריאות, כולל השוואות בין האוכלוסייה הערבית ליהודית. רשימת מקורות מובאת בסוף המסמך.

דמוגרפיה

כלל האוכלוסייה

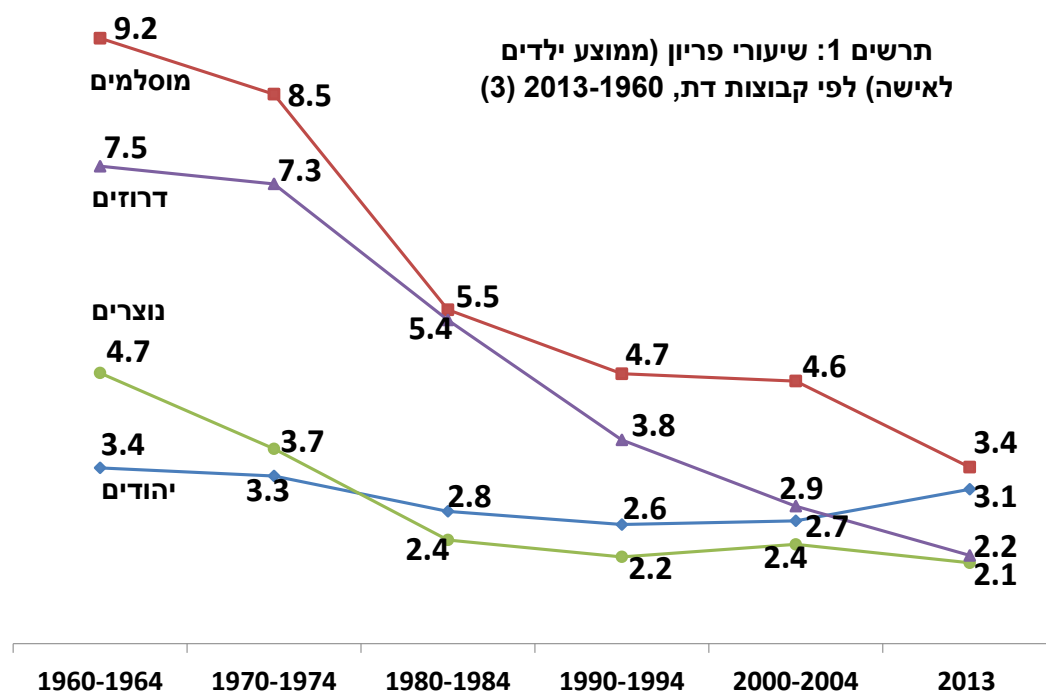
ב-2014, היו בישראל 1.72 מיליון אזרחים ערביים, שהם 21% מכלל אוכלוסיית המדינה. (1)

הרכב דתי

נכון לשנת 2014, 83% מן הערבים היו מוסלמים (כולל הבדואים). קבוצות אחרות כוללות נוצרים (9%) ודרוזים (8%). (2)

הרכב גילאי

ב-2013, 44% מכלל הערבים בישראל היו בני 18 או פחות, בהשוואה ל-32% בלבד בקרב היהודים. (3)

שיעורי פרייון

שיעורי הפרייון ירדו מאז 1960 בקרב כל קבוצות הערבים, והפערים בין הערבים ליהודים כמעט ונעלמו – 3.2 ילדים בקרב הערבים ו-3.1 בקרב היהודים ב-2013.

יש לציין כי שיעורי הפרייון בקרב הערבים הנוצרים והדרוזים הם עתה נמוכים מהשיעור בקרב היהודים.

גודל המשפחה

למרות הירידה בפרייון, המשפחות הערביות עדיין גדולות בהרבה. ל-10% יש חמישה ילדים או יותר, בהשוואה ל-3% בלבד בקרב משקי הבית היהודיים ב-2011. (4)

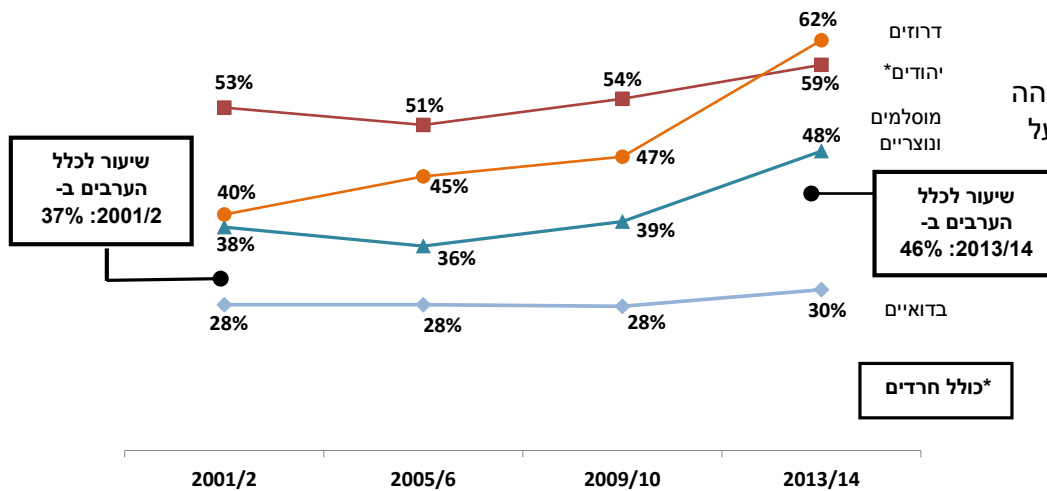
חינוך

שיפור ניכר חל ברמות החינוך של הערבים, אולם הפערים בין ערבים ליהודים עדיין גדולים.

נשירה מבית ספר על יסודי

שיעורי הנשירה בקרב תלמידים ערביים נותרו גבוהים בהרבה מהשיעורים בקרב התלמידים היהודיים. ב-2013, עד גיל 17, 14% מכלל התלמידים הערביים נשרו מבית הספר לעומת 8% בקרב היהודים. התלמידים הנושרים אינם יכולים להשתתף בתכניות הכשרה מקצועית, והדבר מצמצם במידה רבה את אפשרויות התעסוקה שלהם. (5)

תרשים 2: ערבים גילאי 17 בוגרי תיכון עם תעודת בגרות כללית -2014
2001 (אחוזים) (6)

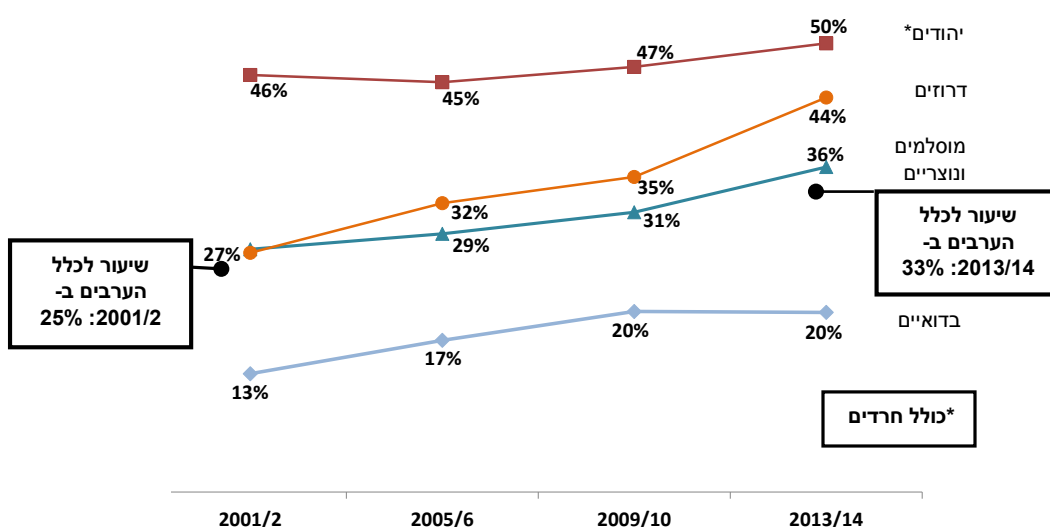

השכלה גבוהה

בישראל, מבחני הבגרות הן הבסיס לקבלה להשכלה גבוהה וציוני הבגרויות הם על כן אינדיקטור חשוב למגמת ההתקדמות בחינוך ומכאן להצלחה כלכלית.

בין 2001 ל-2014, שיעורי הבגרויות המקנות כניסה לאוניברסיטה השתפרו בהתמדה בקרב כל הערבים גילאי 17, מ-25% ל-33%. שיפור זה נמצא בכל הקבוצות. (6)

תרשים 3: ערבים גילאי 17 בוגרי תיכון עם תעודת בגרות המקנה כניסה לאוניברסיטה 2014-2001 (אחוזים) (6)

למרות התקדמות זו, שיעורי הבגרויות המקנות כניסה לאוניברסיטה עדיין נמוכים יותר מאלו של התלמידים היהודים. (6)

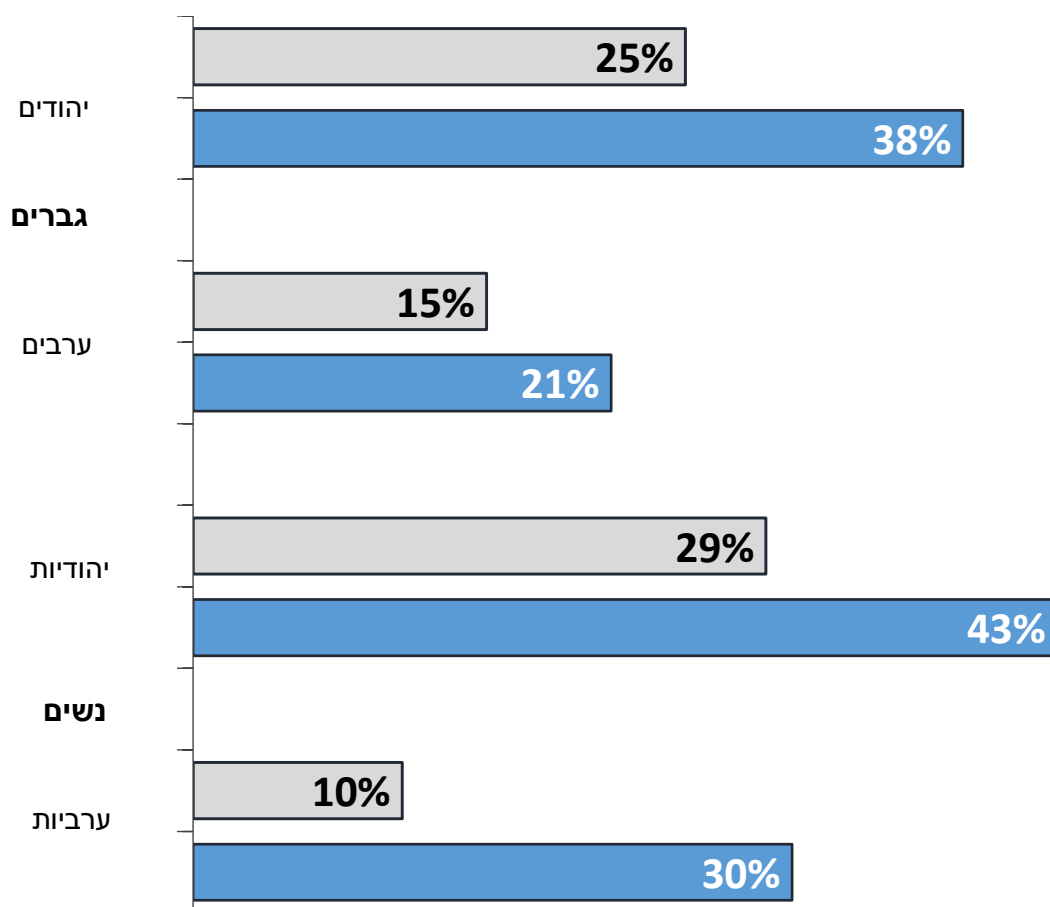

שנות לימוד

רמות החינוך בקרב ערבים השתפרו מאוד מאז 2000, כאשר ההתקדמות המהירה ביותר הייתה בקרב הנשים הערביות. ב-2014, ל-30% מן הנשים הערביות בנות 25-34 היו +16 שנות לימוד, בהשוואה ל-10% בלבד בשנת 2000. למעשה, שיעורי הנשים הערביות עולים עתה על שיעורי הגברים – 30% בהשוואה ל-21% (7)

למרות שיפורים אלה, עדיין קיימים פערים ניכרים בין הערבים ליהודים הן ברמות החינוך הן בנמוכות והן בגבוהות.

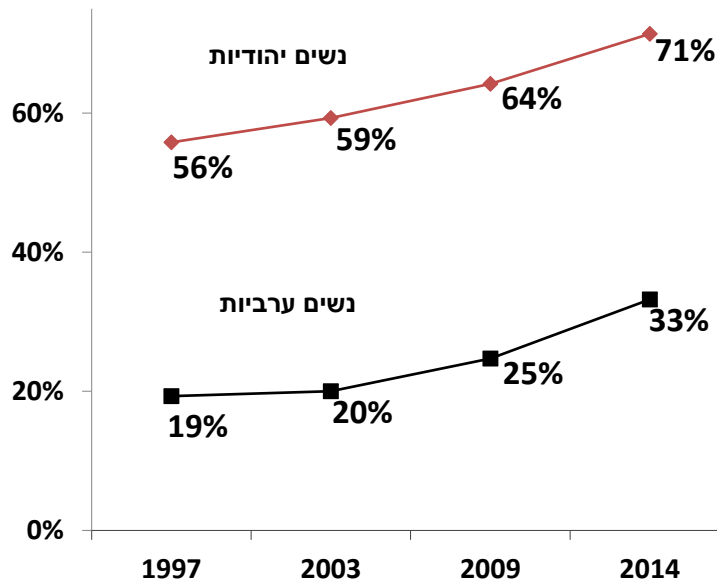
תרשים 4: נשים וגברים ערביים ויהודיים גילאי 25-34, בעלי +16 שנות לימוד, 2000 ו-2014 (אחוזים) (7)

תעסוקה

נשים ערביות

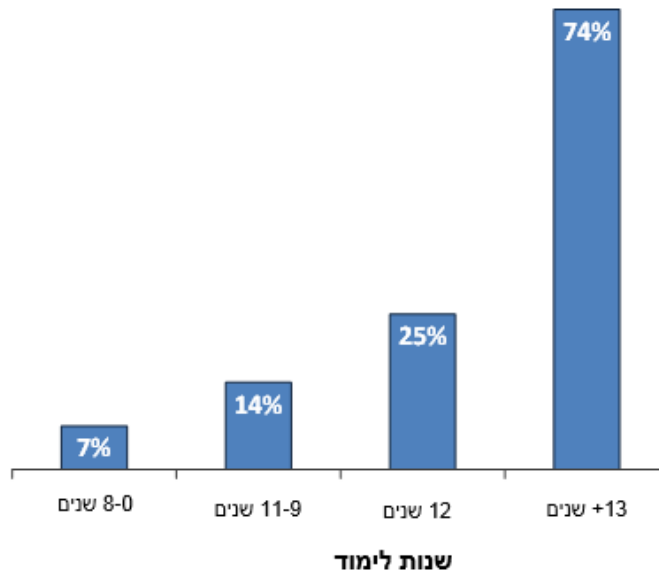
תרשים 5: תעסוקה בקרב נשים ערביות וכלל הנשים היהודיות, גילאי 64-25, 1997-2014 (8)

הפער הגדול ביותר בתעסוקה הוא בין נשים ערביות ליהודיות.

- למרות ששיעורי התעסוקה בקרב נשים ערביות גדלו מאז 1997, רק 33% מן הנשים הערביות בגיל העבודה היו מועסקות ב-2014, בהשוואה ל-71% בקרב הנשים היהודיות. (8)
- ב-2011, 27% מן הנשים הערביות בגיל העבודה עבדו במשרות חלקיות, ורובן היו מעדיפות למצוא עבודה במשרה מלאה. (7)
- ב-2011, 74% מן הנשים בעלות +13 שנות לימוד היו מועסקות או למדו, בהשוואה ל-7% בלבד מן הנשים בעלות פחות מ-8 שנות השכלה. (7)

תרשים 6: נשים ערביות שלומדות או עובדות, לפי שנות לימוד, גילאי 18-64, 2011 (7)

- קיים פוטנציאל משמעותי לא מנוצל: יש לציין כי ב-2011 למעלה ממחצית הנשים הערביות בנות 18-24 לא עבדו ולא למדו. 82% מהן סיימו לימודים על יסודיים ורק ל-29% היו ילדים. (7)

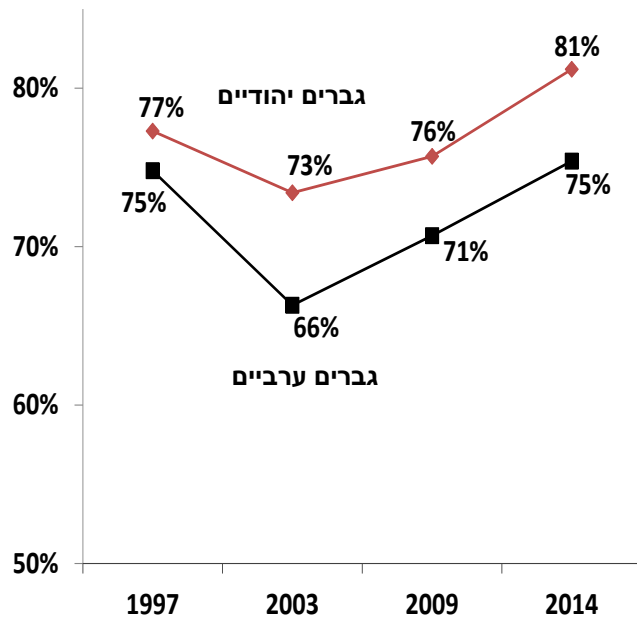
באופן כללי, בפני הערביות הצעירות עומדים אתגרים ייחודיים נוספים, אשר מהווים מחסומים לשילוב בשוק העבודה:

- **שפה.** אחוז ניכר מן הערביות הצעירות אינן דוברות או כותבות עברית היטב – אפילו בקרב אלה שסיימו בית ספר על יסודי. רוב הערבים לומדים בבתי ספר שבהם ערבית היא השפה העיקרית, כאשר עברית נלמדת כשפה שנייה.
- **כישורים טכניים.** לנשים ערביות רקע מוגבל במחשבים בהשוואה לעמיתותיהן היהודיות.
- **הכשרה מקצועית.** מחקר של מכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל מ-2011 מצא שמעט מאוד מבין הערביות הצעירות השתתפו בתכנית כלשהי להכשרה מקצועית. (9)

גברים ערביים

תרשים 7: תעסוקה בקרב גברים ערביים וכלל הגברים היהודיים
גילאי 25-64, 1997-2014 (8)

המיתון הכלכלי בתחילת שנות ה-2000 פגע בגברים הערביים קשה יותר מאשר במגזרים אחרים בחברה הישראלית, ושיעורי התעסוקה שלהם עדיין לא התאוששו.

יחד עם זאת, הפער בתעסוקה אינו גדול. ב-2014, 75% מן הגברים הערבים גילאי 25-64 עבדו, בהשוואה ל-81% בקרב כלל אוכלוסיית הגברים בישראל. (8)

ההפרשים בשיעורי התעסוקה נובעים מן הירידה הדרמטית בשיעורי התעסוקה של גברים ערביים מעל גיל 45. (7)

מצב סוציו-אקונומי

הפערים בהשכלה, בתעסוקה, בשכר ובגודל המשפחה הביאו לפערים משמעותיים במצב הכלכלי בין ערבים ליהודים.

- ב-2013, 47% מן המשפחות הערביות חיו בעוני (אחרי מיסים ותשלומי העברה) בהשוואה ל-14% מן המשפחות היהודיות. (11,10).

לוח 1: העוני בקרב משפחות עם ילדים, 2013 (11,10)

ילדים יהודיים	ילדים ערביים	משפחות יהודיות	משפחות ערביות
20%	66%	14%	47%
374,400	382,600	269,600	164,900

- משפחות ערביות מהוות 38% מכלל המשפחות העניות, הרבה מעבר לשיעורן בקרב כלל המשפחות בישראל (15%). (11,10)

בריאות

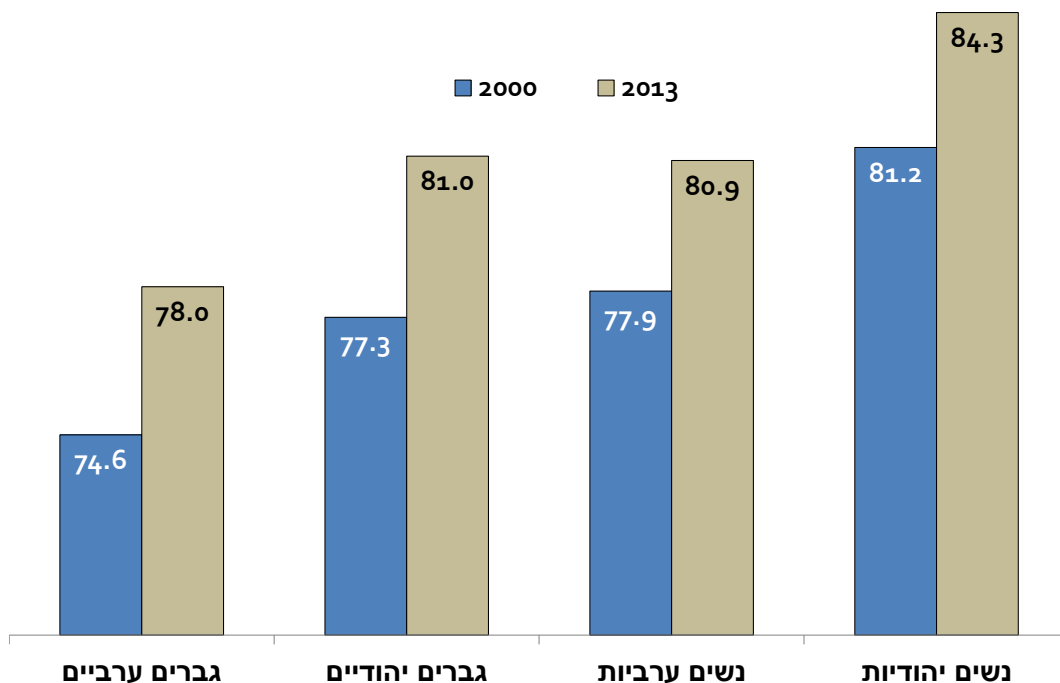
תרשים 8: תוחלת החיים בשנים של גברים ונשים ערביים ויהודיים, 2000 ו-2013 (12)

תוחלת חיים

תוחלת החיים עלתה במידה רבה בקרב גברים ונשים ערביים מאז 2000. ב-2013, תוחלת החיים של גברים ערביים עלתה ל-78.0 ול-80.9 לנשים. (12)

תמותת תינוקות

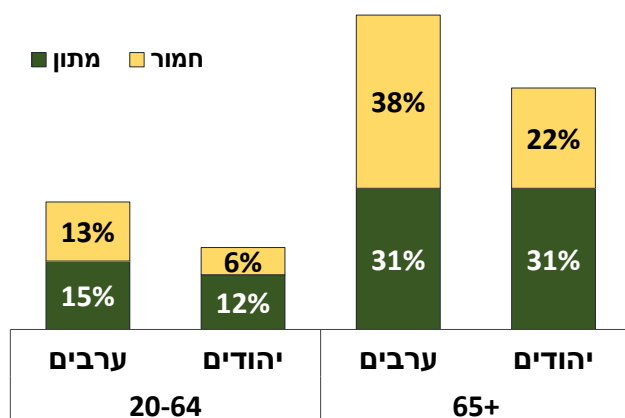
שיעור תמותת התינוקות בקרב האוכלוסייה הערבית ירד ירידה חדה במשך השנים. יחד עם זאת השיעור ב-2010-12 עמד על 6.6 לאלף בקרב לא-יהודים, שהוא עדין למעלה מכפול מהשיעור בקרב היהודים (2.7 לאלף). (12)

מוגבלות

תרשים 9: שיעורי מוגבלות לערבים וליהודים לפי קבוצת גיל (2013) (13)

שיעורי המוגבלות בקרב ערבים מבוגרים וזקנים גבוהים בהרבה מאשר השיעור בקרב היהודים, במיוחד שיעור בעלי מוגבלות חמורה.

התנהגויות בריאות

פערים בהתנהגויות בריאות תורמים רבות להבדלים במצב הבריאות בין ערבים ליהודים. (נתונים מ-2010, להוציא במקומות המצוינים).

46% מן הגברים הערביים גילאי 20 ומעלה **מעשנים**, בהשוואה ל-28% מהגברים היהודיים. בקרב הנשים, ההבדלים הפוכים – רק 9% מן הנשים הערביות מעשנות, בהשוואה ל-19% מהיהודיות. חשיפה גבוהה לעישון משני גבוהה יותר באוכלוסייה העברית בהשוואה ליהודית – 48% לעומת 35% בהתאמה. (14)

פעילות גופנית נפוצה הרבה פחות בקרב ערבים מאשר בקרב יהודים. רק 48% מן הערבים גילאי 20 ומעלה מדווחים שהם עושים פעילות גופנית, בהשוואה ל-70% בקרב היהודים. (14)

69% מן הנשים הערביות בגיל 50-74 דיווחו שעברו **ממוגרפיה** בשנתיים האחרונות, בהשוואה ל-76% מן הנשים היהודיות. (14)

רק 16% מן הערבים דיווחו שקיבלו **חיסון נגד שפעת**, בהשוואה ל-25% מן היהודים. בקרב גילאי 65 ומעלה, הפערים גבוהים אף יותר – 42% לעומת 59%. (14)

ערבים הסובלים מ**מצוקה נפשית** נוטים פחות לפנות לאנשי מקצוע לקבלת עזרה מאשר יהודים – 21% לעומת 39%, ב-2013. (15)

מקורות

1. הירחון הסטטיסטי לישראל - פברואר 2015, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
2. השנתון הסטטיסטי לישראל 2014, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
3. השנתון הסטטיסטי לישראל 2015, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
4. סקר כוח אדם, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2011.
5. 65 טבלה 8.22, השנתון הסטטיסטי לישראל 2014, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
6. ניתוח מיוחד של מכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל של נתונים ממשד החינוך, אגף הבחינות והמינהל הפדגוגי, נתונים בחינות בגרות תשע"ד 2014, ירושלים.
7. ניתוח מיוחד של מכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל של נתונים מהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2000 ו-2014.
8. תמצית נתונים מסקר כוח אדם, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2014.
9. ארגון לשיתוף פעולה כלכלי ופיתוח OECD, דוח מס' 102: עבודה מצב שוק העבודה ומצב חברתי-כלכלי של האוכלוסייה הערבית בישראל, ג. חביב, י. קינג, א. בן שוהם, א. וולדה-צדיק, ק. לסקי, 2010.
10. דין וחשבון רב שנתי, המוסד לביטוח לאומי, 2013.
11. ניתוח מיוחד של מכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל של סקר הוצאות משק הבית, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2013.
12. טבלה 3.32, השנתון הסטטיסטי לישראל 2014, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
13. הסקר החברתי, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2013.
14. אי-שוויון בבריאות וההתמודדות עמו, מינהל תכנון אסטרטגי וכלכלי, משרד הבריאות, 2014.
15. שירותי בריאות הנפש בישראל: צורך, דפוסים שימוש וחסמים, מכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל, ירושלים. אלרואי, א., רוזן, ב., אלמקייס, ע.. המחקר עומד לצאת.

מאירס ג'וינט ברוקדייל, המכון המוביל בישראל למחקר חברתי יישומי על מדיניות ושירותים חברתיים, נמצא בחזית של יוזמות החברתיות הלאומיות החשובות ביותר של ישראל. נוסד ב-1974, המכון עובד עם הממשלה ועם המגזר השלישי לתרום להשפעה ניכרת על מדיניות ועל שירותים ותכניות בישראל. המכון פועל כשותפות עצמאית שלא למטרות רווח בין ארגון הג'וינט העולמי, ממשלת ישראל וקרן דוד ואינז מאירס. כדי ללמוד יותר על המכון, ייצרו איתנו קשר ב-brook@jdc.org או בקרו אותנו ב-<http://brookdaleheb.jdc.org.il>.

